

Fra fortidens fyrster til nutidens fængsler

AJRANDIK PEDERSEN

I forbindelse med Dario Fos gæstespil i København holdt Husets Teater i Magstrøde en aften, hvor man fik den store mester til at demonstrere og fortælle om brugen af de teatermasker, som endnu kan ses på Husets udstilling.

Masker i forbindelse med teater er kendt over hele verden, og det gav Fo anledning til i store træk at opridsede de historiske og geografiske linjer omkring maskens udvikling og betydning. Da de teatermasker, som er udstillet, et italienske, skabt af familien Sartori, knytter de naturligt an til den italienske maskekomedie, Commedia dell'Arte. Og Dario Fo indledte derfor med at give en meget grundig, marxistisk forklaring på, hvorledes maskekomedien og maskerne er udviklet i takt med de samfundsmæssige forandringer.

De privilligerede

I 15-1600-tallets Italien var Commedia dell'Arte trupperne en form for fyrstelige status-symboler, der eksempelvis kunne foræres væk til andre. Det vil sige, at det var tilfældet med visse ganske bestemte, udvalgte trupper, som tillige havde bestemte, sociale privilegier. Dario Fo understregede i øvrigt, at det er vigtigt at holde sig forskellige imellem de privilligerede og de ikke-privilligerede for øje, når man skal forsøge i maskekomediens traditioner.

Inden for den enkelte trup var og er det således, at de forskellige figurer altid fremstilles af den samme skuespiller. Ofte er det ligefrem sådan, at den samme figur går i arv fra far til søn, onkel til nevø eller i hvert fald »bliver i familien«. Et spørgsmål fra salen gav anledning til oplysninger om kvindens roller i maskekomedien, og generelt har det været sådan, at de kun har fået tildelt birollerne. Eller, hvis det havde en dramatisk effekt, optrådte som mænd. For øvrigt var det i det store og hele slet ikke tilladt for kvinder at optræde offentligt.

Dyremasker

Dario Fo kunne både på baggrund af sin omfattende forskning og praktiske erfaringer fortælle, at der groft sagt kun findes ganske få forskellige typer masker i hele verden. Uanset om man søger tilbage til oldtiden eller tager til Bali, som Fo har gjort, bygger maskerne på de samme principper.

De er alle skabt i en folkelig tradition, hvor mange refererer til ét og oftest flere husdyr, for eksempel hanen og kalkunen, aben og katten og så videre. Desuden bærer masker fra hele verden altid et tredje øje, markeret som et mærke i panden, en vorte eller lignende, hvis de ikke er rene fantasimasker. Det tredje øje er symbolet på maskekomediens og maskens djævelske egenskaber, dens satire, som altid rammer magthaverne.

Ifølge Dario Fo vil krisetider altid fremme lysten til at ma-

skere sig. Derfor kan man ikke hæfte brugen af masker fast på nogen bestemt, historisk epoke. Tværtimod afspejler maskerne og deres udvikling en kontinuitet, et fremadrettet forløb, som Fo mener stadig er gældende. Maskekomediens satiriske samfundskritik er klar og direkte, men, siger han, vor tids maskeringer i form af punkerhår, pjaltetøj og lignende er også at opfatte som en kritik og afstandtagen fra samfundets indretning.

Politisk appel

At politiske og økonomiske magthavere ikke blot er noget Dario Fo og hans kone, Franca Rame, beskæftiger sig med i sceniske sammenhænge er endnu engang blevet understreget under Fos besøg i Danmark. Med sig har han nemlig bragt en politisk appel rettet til den italienske præsident, Sandro Pertini, som foreløbig er underskrevet af omkring 1000 danskere.

Den drejer sig kort og godt om at få ændret den øjeblikkelige retspraksis i Italien eller mangelen på samme. Fordi der for tiden sidder i tusindvis af mennesker i de italienske specialfængsler og såkaldte »dødsafdelinger«, der i årevis har ventet på at få deres sag sat til doms. For langt de fleste gælder det, at de er anklaget for »vold mod staten«, hvilket betyder, at de er indsat efter den såkaldte »terroristlov«, som oprindeligt kun skulle være af ganske kort gyldighed, men som nu har været i fire, fem år.

Underskriftsindsamlingen er

Dario Fo demonstrerede masketraditionen for et inviteret publikum i Husets teater. Claus Seidel var blandt gæsterne og tegnede Fo under hans klare og belærende arbejde.

en indsats, som er helt i forlængelse af det konkrete, politiske arbejde, som Fo og Rame altid har brugt tid og kræfter på at organisere og støtte ud over deres politiske teaterarbejde.

Det er et eksempel på, hvorledes offentligt kendte kunstnere kan bruge deres position til at trække overgreb frem i lyset, som ellers alt for nemt bliver holdt skjult.